

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ AÇIK BİLİM POLİTİKASI

Giriş

1. “Bilim bizde toplanır, bizden yayılır” vizyonunu temel alan Başkent Üniversitesi, bilimin ve teknolojinin ilerlemesine katkı sağlamayı, üretilen araştırma ve her türlü eğitim faaliyetlerini paylaşmayı, açık tekrarlanabilir ve güvenilir araştırma çıktıları ve uygulamalarını benimseyerek; toplum ve tüm dış araştırmacıların yararına bilginin yayılımını taahhüt eder.
2. Başkent Üniversitesi ‘açıklık’, “şeffaflık”, “hesapverebilirlik”, “toplumsal sorumluluk” ilkelerini benimser ve araştırma çıktılarına erişimi ve açık bilimi desteklemek için gerekli altyapıyı oluşturmayı ve geliştirmeyi taahhüt eder.
3. Açık Bilim, toplumun araştırmaya katılımını destekler ve üretilen bilgiden toplumun özgürce yararlanmasını sağlamayı hedefler. Başkent Üniversitesi tarafından yapılan yayımların tüm dünyaya ücretsiz olarak ulaşmasını sağlar.

Dayanak

Bu politika ve yönerge metni, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 4/c ve 12/c maddeleri ile Yükseköğretim Kurulu’nun ortaya koyduğu Üniversiteler için Model Açık Bilim Politikasına ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’na uygunluğu esas alır.

Temel Açık Erişim Politikası

Açık Erişim Politikası Başkent Üniversitesi’nde çalışan tüm araştırmacıları kapsar. Araştırmanın üçüncü taraflarca finanse edildiği durumlarda, taraflar arasında yapılan sözleşmeler esastır. Araştırmayı finanse eden kişi ya da kurumların bir kısıtları olmaması durumunda bu tür araştırma bulguları da paylaşımına açıktır.

Haklar, Sorumluluklar ve Görevler

Başkent Üniversitesi sorumlulukları aşağıda tanımlanmıştır.

1. Açık Erişim / Açık Bilime geçişi gerçekleştirmek için gerekli altyapı ve finansmanı sağlamak, araştırmacılara ve diğer tüm personele bu konuda eğitim vermek. Açık Bilim becerilerinin kazanılmasına katkı sağlamak.
2. DOI, ORCID veya benzerleri gibi tanımlayıcıların zorunlu kullanımını sağlamak.
3. Ulusal ve Avrupa birliği mevzuatına uyumlu veriler ile ilgili tüm konulardan sorumlu bir Veri Yöneticisi atamak.
4. Araştırmacılara rehberlik hizmeti sağlamak ve bu hizmetleri geliştirmek.
5. Yayınlarla ve verilere açık erişimi sağlamak, araştırma değerlendirmesi yapılabilmesi ve ölçme kriterlerinin iyileştirilmesinde Açık Bilim uygulamalarını kullanmak.
6. Akademik arşivi ve politikaları izlemek.
7. Kurumun akademik arşiv ve diğer araştırma altyapılarının FAIR veri ilkeleri (Findable=Bulunabilir), Accessible=Erişilebilir, Interoperable=Birlikte çalışabilir, Reusable=Yeniden kullanılabilir) ve Avrupa Açık Bilim Bulutu teknik özellikleriyle ilgili uygunluğunu sağlamak.

Araştırmacıların Sorumlulukları

1. Bu politikada belirtilen ilke ve şartlara uygun olarak yayınları, verileri ve eğitim kaynaklarını erişilebilir kılmak.
2. Yayınların ve verilerin üretimi, işlenmesi, depolanması, yönetimi ve dağıtımı ile ilgili örgütsel, düzenleyici, kurumsal ve diğer sözleşmelerdeki yasal yükümlülüklere uymak.
3. Verilerin işlenmesini yöneten ilkelerin (mevcut Politika ve fon verenlerin yetkilerine uygun olarak) bir Veri Yönetim Planında yer almasını sağlamak.

Yayınlara Açık Erişim

1. Başkent Üniversitesi, araştırmacıların akademik arşive tam metnin (yayınlanmış makale veya makalenin yayınlanmadan önceki hakem kontrolünden geçmiş kopyası) ve ilgili verilerin elektronik kopyasını koymasını zorunlu tutar. Araştırmacılar yayınlarının akademik arşive zamanında konulmasından sorumludurlar. Bu durum, yayınların açık erişimde yayınlanması (Altın açık erişim) durumunda da geçerlidir.
2. “Yeşil Açık Erişim” söz konusu olduğunda Başkent Üniversitesi 1. maddede bahsedilen tüm yayınların tam metnlerinin 6 ay içinde (sosyal bilimler ve beşeri bilimlerdeki yayınların 12 ay içinde) standart bir açık lisans altında erişilebilir olmasını zorunlu tutar. Monografların akademik arşive konulması da zorunludur, ancak yayıncı ambargosu sona erene kadar erişim kapalı kalır.
3. Başkent Üniversitesi Mensupları, birden fazla kurumdan birden fazla yazarla işbirliği yaparak hazırladıkları çalışmalarını Başkent Üniversitesi Akademik Arşivi’nde depolayabilirler. Birden fazla Başkent Üniversitesi Mensubu tarafından gerçekleştirilmiş çok yazarlı çalışmalarda ise kaynağı başyazar veya sorumlu yazar depolar.
4. Başkent Üniversitesi, mensuplarının yayınlarını değerlendirirken, Açık Bilim Politikasında belirtilen şartlara uygun olarak akademik arşive konulmuş olan üst veri ve tam metin yayınları esas alır.
5. Başkent Üniversitesi, mensuplarını telif hakkı sahipliğini korumaya ve sadece yayınlama için gerekli olan haklar konusunda yayıncılara lisans vermeye teşvik eder. Bu, yayın sözleşmesinde bir ek kullanılarak mümkündür. Örnek şablonlara https://sparcopen.org/wp-content/uploads/2016/01/Access-Reuse_Addendum.pdf adresinden erişilebilir.
6. Başkent Üniversitesi araştırmacılarını bu politikanın yürürlüğe girdiği tarihten önceki yayınları da akademik arşive koymaya ve açık bir şekilde erişilebilir kılmaya teşvik eder.

Araştırma Verilerine Açık Erişim

1. Başkent Üniversitesi, araştırmacıların bilimsel yayınlarını, uluslararası standartlarda arşive koymalarını zorunlu kılar.
2. Başkent Üniversitesi verilerin ve hizmetlerin açık ve FAIR ilkelerine göre ele alınmasını şart koşar.
3. Başkent Üniversitesi araştırma ekosistemi, “mümkün olduğunca açık, gerektiği kadar kapalı” ilkesine uyar. Eğer veriler yasal, gizlilik veya ilgili diğer (örneğin hassas veri veya kişisel veriler) nedenlerle açık değilse, bu anlaşılır biçimde açıklanmalıdır.

4. Başkent Üniversitesi, Açık Bilim kaynaklarının izlenmesi için Açık Bilim Bulutu şartlarının kabul edilmesini teşvik eder.
5. Başkent Üniversitesi, araştırmacıların uygun lisansların belirlenmesi yoluyla proje sonrası kullanım haklarını tanımlar.
6. Başkent Üniversitesi bilimsel yayınları ve araştırma verileri için minimum arşiv süresi 10 yıldır. Gerekli arşiv süresinin sona ermesinden sonra veya yasal ve etik nedenlerden dolayı bu kayıtların silinmesi veya imha edilmesi durumunda, bu tür eylemlerin tüm yasal ve etik perspektiflerinin dikkate alınması gerekmektedir.

Açık Bilim

Yayınlar ve verilere açık erişimin ötesinde Başkent Üniversitesi Açık Bilim uygulamalarını teşvik eder. Açık eğitim kaynaklarının kullanımı, açık ve standart açık lisanslar altındaki verilerin ve içeriğin serbest bırakılması ve bunların gelişimini takip eder.

Altyapı

1. Başkent Üniversitesi onaylanmış kalite standartlarını karşılar (OpenAIRE uyumlu, FAIR ilkelerini karşılar) ve Avrupa Açık Bilim Bulutu ile bağlantılıdır.
2. Başkent Üniversitesi kayıtların uluslararası standartlarda uygun arşivlerle ve OpenAIRE Üst Veri Şeması aracılığıyla birlikte çalışabilir olmasını sağlar.

Araştırma Değerlendirme ve Ölçme

1. Başkent Üniversitesi konuyla ilgili dünyadaki gelişmeleri ve Avrupa Açık Bilim Politikası Platformu'nun çalışmalarını izleyerek araştırma kalitesini ve Açık Bilim davranış ve uygulamalarını teşvik eden bir araştırma değerlendirme çerçevesi geliştirmeyi taahhüt eder. Ayrıca farklı disiplinler ve kariyer aşamalarında olan araştırmacılar üzerindeki etkilerini dikkate alır.
2. Başkent Üniversitesi Açık Bilim uygulamalarını kullanan araştırmacılar için ödül mekanizmalarının oluşturulmasını taahhüt eder.

Eğitim

1. Başkent Üniversitesi Kütüphanesi/Bilgi Merkezi, bölümler ve diğer uygun kurumlarla araştırmacılara, kütüphanecilere ve diğer destek personeline gerekli beceri ve uzmanlık sağlamak için verilecek eğitimi koordine eder. Bu tür eğitimler, açık erişim yayıncılığı, açık veri, araştırma verisi için gerekli kazanımları hedefler.
2. Eğitim farklı disiplinlerden araştırmacılara sunulur.

Politikann Geçerliliği

Bu politika Başkent Üniversitesi Senatosu tarafından her 2 yılda bir güncellenir. Bu politikanın araştırma verileriyle ilgili olan bölümü Açık Bilim Politikasının geçerlilik tarihinden itibaren iki yıl boyunca pilot olarak uygulanır.

Başkent Üniversitesi Rektörlüğü, bir Açık Bilim Komitesi kurulmasına öncülük ederek bu kurulun yürütücülüğünü üstlenir.

Başkent Üniversitesi Açık Bilim Komitesi:

- Rektörün atadığı bir Rektör Yardımcısı
- Fakülte Dekanları
- Enstitü Müdürleri
- Devlet Konservatuvarı Müdürü
- Yabancı Diller Yüksekokulu Müdürü
- Bilgi İşlem Daire Başkanı
- Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanından oluşur.

Komite, politika uygulamalarını izleyip değerlendirir ve sürekli gelişen bir politika oluşturulmasını sağlar.

Öneri ve görüşler Başkent Üniversitesi Rektörlüğü'ne sunulur.

Yürürlük

Açık Erişim Politikası, Başkent Üniversitesi Senatosu tarafından onaylandığı tarihte yürürlüğe girer.

EK: Tanımlar

Açık Akran Değerlendirilmesi: İnceleme ve yayın süresi boyunca hem inceleyen hem de yazarın birbirlerinin kimlikleri hakkında bilgi sahibi olduğu bir bilimsel inceleme mekanizmasıdır.

Açık Bilim: Bilimin; yayınların, araştırma verilerinin, laboratuvar notlarının ve diğer araştırma ve öğretim (yüzyüze veya online dersler, konferanslar, teams, youtube vb. ortamlarda üretilen içerikler dahil) süreçlerinin ücretsiz erişilebildiği, araştırmanın yeniden kullanımı, dağıtımı ve üretilmesine izin veren koşullarla, diğer araştırmacıların birlikte çalışabileceği ve katkıda bulunabileceği şekilde yapılmasıdır.

Açık Eğitim Kaynakları (Open Education Resources): OECD'ye göre "başkaları tarafından eğitim amaçlı olarak serbestçe yeniden kullanmaya ve sürekli iyileştirmeye izin veren açık lisansları kullanan öğretim, öğrenme ve araştırma materyalleridir.

Açık Erişim: Bilimsel araştırma yayın ve kaynak gösterme etiğine uygun olarak bilimsel literatürün internet aracılığıyla finansal, yasal ve teknik sınırlar olmaksızın erişilebilir, okunabilir, kaydedilebilir, kopyalanabilir, yazdırılabilir, taranabilir, tam metne bağlantı verilebilir, dinlenebilir, yazılıma veri olarak aktarılabilir ve her türlü yasal amaç için kullanılabilir olmasıdır.

- **Altın Yol Açık Erişim:** Akademik dergilerde yayınlanan araştırmacıların çalışmalarının, yayınlanan dergi aracılığıyla ve yayınlandığı andan itibaren açık erişim olmasıdır.
- **Yeşil Yol Açık Erişim:** Araştırmacıların, akademik dergilerde yayımlanan çalışmalarının yayına kabul edilmiş sürümünün birer kopyasının açık arşivlerde açık erişim olmasıdır.

Açık Veri: Herhangi bir telif hakkı, patent ya da diğer kontrol mekanizmalarına tabi olmaksızın herkes tarafından ücretsiz ve özgürce kullanılabilen, tekrar kullanılabilen ve dağıtılabilen veridir.

Akademik Çalışmalar: Başkent Üniversitesi Mensuplarının araştırmaları, aldıkları fonlar ve yaratıcı faaliyetleri sonucu ortaya çıkan tüm çalışmalarını ifade eder.

Akademik Arşivler ve Konu Arşivleri: Bilimsel araştırmalardan üretilen yayınları, verileri ve diğer fikri ürünleri (tezler, ders malzemeleri, çalışma raporları, vb.) toplayan, düzenleyen ve uzun dönemli olarak arşivleyen sistemlerdir.

Araştırma: Bilginin iletilmesi hedefi ile her türlü yaratıcı ve sistematik çalışmadır.

Araştırma Verisi: Bilimsel yayınlarda sunulan sonuçları doğrulamak için kullanılan veriler (Örn. İstatistikler, deney sonuçları, ölçümler, gözlemler, görüşme kayıtları, görüntüler, vb.) veya bir proje sırasında kullanılan ve Veri Yönetim Planı'nda açıklanan diğer verilerdir.

Araştırmacı: Çalışanlar ve doktora öğrencilerinin de dahil olduğu, istihdam düzeylerine bakılmaksızın, her seviyeden Başkent Üniversitesi araştırma personelinin herhangi bir üyesi.

Avrupa Açık Bilim Bulutu (European Open Science Cloud – EOSC): Avrupa Komisyonu'nun Nisan 2018'de ayrıntılarını açıkladığı, Avrupa Birliği'ndeki 1.7 milyon

araştırma ve 70 milyon bilim ve teknoloji uzmanının akademik dergi ve kitaplarda “gömülü” verisinin toplanması ve bu verilerin herkesin kullanımına açılmasını hedefleyen bir projedir.

<https://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm?pg=open-science-cloud>

Depolama: Dijital materyallere gerektiği zaman, sürekli erişimi sağlamak için yapılması gereken eylemlerin tümüdür.

DOI (Digital Object Identifier – Sayısal Nesne Tanımlayıcı): Online Ortamda bulunan bir fikri mülkiyeti ya da bu fikri mülkiyetin bir parçasını tanımlayan tanımlayıcılardır.

<https://www.doi.org/>

FAIR Prensipleri: Araştırma verisi yönetiminde veya Avrupa Açık Bilim Bulutu ile ilgili girişimlerden herhangi birinde yer alan bir kısaltmadır. Verinin Findable (bulunabilir), Accessible (erişilebilir), Interoperable (birlikte çalışabilir), Reusable (yeniden kullanılabilir) olması prensiplerine dayanmaktadır. <https://www.go-fair.org/fair-principles/>

Başkent Üniversitesi Akademik Arşiv Sistemi: Başkent Üniversitesi araştırmacılarının yayımlarına ve araştırma verilerine açık erişim sağlayan arşivleme sistemidir. Başkent Üniversitesi Açık Arşiv yazılımı aracılığıyla depolanmaktadır.

Başkent Üniversitesi Mensubu: Başkent Üniversitesi akademik ve idari personeli ile öğrencileri “Başkent Üniversitesi Mensupları” olarak adlandırılmıştır.

OpenAIRE: Avrupa Komisyonunun Açık Bilim hedefleri doğrultusunda bilimsel yayın çıktılarına, açık araştırma verilerine ve araştırma bilgisine erişime, verileri analiz etmeye olanak sağlayan ve içerik sağlayıcılara çeşitli servisler sunan teknik açık erişim altyapı projesidir. www.openaire.eu

ORCID (Open Research and Contributor ID): Bilim insanlarını ve akademik otoriteleri benzersiz olarak tanımlamak için kullanılan alfanümerik koddur. <https://orcid.org/>

Telif Hakkı: Kişinin her türlü fikri çabası ile ürettiği ürünler üzerinde hukuken sahip olduğu maddi ve manevi hakların tamamıdır.

Uygun Arşiv: FAIR Prensipleri, OpenAIRE uyumluluğu, CoreTrust Seal gibi kalite standartlarını karşılayan arşivdir.

Üst Veri: Bir bilgi kaynağını tanımlayan veri kümesidir. Başka bir ifadeyle, sayısal bilgilerin ve bilgi kaynaklarının bulunması, kimliklendirilmesi, kullanımı ve yönetimi ile ilgili yapılandırılmış, tanımlayıcı bilgidir.

Veri Yönetim Planı (Data Management Plan): Araştırmacıların araştırma veri kalitesi, veri paylaşımı ve veri güvenliği konusundaki sorumluluklarını nasıl karşılayacaklarını gösteren bir araçtır.

Yayın: Kurumda bulunan araştırmacıların hakemli yayınlanmış (veya yayınlanmakta olan) çalışmaları olarak tanımlanır.